

Programa Compartim, gestió del coneixement del Departament de Justícia

Memòria del grup de treball de Criminologia

Comunitat Juristes criminòlegs

Novembre 2008

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, la distribució, la comunicació pública i la transformació per generar una obra derivada, sense cap restricció sempre que se'n citi el titular dels drets (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia). La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/es/legalcode.ca>.

Una idea recurrent dins del context o processos de gestió de coneixement, per a qualsevol col·lectiu professional és que, per innovar, t'has de fer preguntes i has d'observar la realitat per identificar els problemes.

És evident que la millor recepta per innovar és el binomi de l'esperit autocrític i una incentivació de la creativitat, així com ser capaços de trobar respostes, identificar els problemes i proposar i posar en pràctica les possibles solucions. Posteriorment, caldrà fer una valoració de com s'han rebut les propostes i si s'han implantat solucions i amb quin resultat.

Això també requereix tenir el xip sempre activat, i cada vegada que reflexiones que alguna cosa no funciona bé, s'activa una certa visió amb perspectiva, s'intenta objectivar la situació i convertir la crítica en una definició de problema. Això ens permet detectar que és el que no funciona, per què, i com es podria millorar.

Finalment, un cert esperit crític i una capacitat d'autocrítica sincera són necessàries, així com permetre la crítica i escoltar què ens critiquen.

Davant d'aquestes premisses, vam situar el grup de treball que hem anomenat *Criminologia*. El punt de partida va ser aquest terme, perquè és un concepte que centra un debat permanent a la nostra professió, i davant del qual hi ha diversitat i disparitat d'opinions, i com a qüestió singular mereix un apartat singular.

L'objectiu global, i com a punt de partida, va ser prendre una perspectiva àmplia de què fem i com ho fem, per obtenir un document que ens permetés obtenir conclusions i mirar d'identificar nítidament quines accions es podrien proposar de dur a terme. Per tant, totes les trobades de grup han estat centrades a debatre què fem i com fem la nostra feina, objectivant tot el plantejament i les reflexions, per arribar a conclusions i traslladar-les posteriorment al col·lectiu.

Els objectius, en tot cas, no han estat prescriure res, ni predir res, sinó intentar descriure la nostra dinàmica professional des d'una perspectiva àmplia, però sempre des de les qüestions reals i les preocupacions reals que ens plantejem, amb l'objectiu final de traslladar-ho al col·lectiu i permetre fer una reflexió conjunta, i rebre les diferents opinions, amb l'objectiu final que el resultat del document sigui ratificat pel col·lectiu i aglutini de manera àmplia un cert consens.

Tal com s'ha dit, la metodologia ha estat centrada a objectivar la nostra praxi actual, i comparar-la de forma crítica, amb quina podria ser una manera de treballar ideal, per veure on són les distàncies i on són els problemes. Aquest procés ha estat centrat en dos eixos:

1. Fer una anàlisi de la realitat, i posar sobre la taula el que s'ha considerat praxi actual i fer un judici sobre què es pot fer perquè funcioni millor.

2. Aquesta dinàmica ha permès identificar alguns dels problemes existents, juntament amb un debat sobre quines solucions es podien apuntar.

1. Anàlisi de l'actualitat

El punt de partida ha estat valorar quines són les accions més rellevants en què un jurista criminòleg fa servir el seu perfil com a tècnic i generar un debat per a cada una d'aquestes accions.

Prèviament al debat, s'han intentat fer reunions de juristes als centres, allà on ha estat possible, i s'han analitzat diferents informes per aconseguir una opinió el més àmplia possible dels membres del grup de treball, abans del debat que se celebrava a les reunions presencials.

Les reunions presencials han estat utilitzades per posar en comú les opinions i anar plasmant de manera objectiva el resultat del debat.

Com a element addicional, pel prisma que poden aportar, es va considerar adient, introduir en el grup de treball, l'opinió del cap de la Secció de Classificació i la cap de la Secció de Medi Obert, a fi de rebre les impressions d'aquests dos òrgans, que en definitiva són els receptors de bona part dels nostres informes. En aquest sentit ha estat interessant poder debatre quines qüestions i controvèrsies es plantegen aquestes dues seccions vers la nostra activitat, i poder valorar-ho globalment.

Per tant, s'ha fet una recerca, s'han recollit impressions i s'han practicat debats, ja que ens feia la sensació que si partíem d'aquestes premisses, obtindríem una visió àmplia de la nostra realitat professional, i de com actuem professionalment.

A continuació, us presentem les estructures resultants i les conclusions dels diferents debats.

2. Esquema del que serien les àrees d'un informe orientador bàsic amb tots els seus extrems

2.1 Dades personals

- Identificació personal: Nom i edat.
- Nacionalitat, i/o situació administrativa.
- Informació vers domicili de referència.

2.2 Àrea processal i penal

- Identificació, valoració, anàlisi de la tipologia d'executòries per les quals compleix condemna.
- Condemna/es i tipus delictiu pel qual compleix condemna. Dates dels fets. Pena total i penes desglossades si hi ha diversos delictes. Menció si s'aplica un límit màxim de condemna.
- Dades de compliment. art 36, art 76, art 78, 89 del Codi penal.
- Indicis de circumstàncies modificatives de la responsabilitat criminal (ajuden a identificar les causes que envolten el delicte i el seu origen). Existència de declaració de mesures de seguretat, penes accessòries.
- Existència de període de presó preventiva previ (anterior o privació de llibertat continuada).
- Antecedents penals. Existència de condemnes anteriors (el que tinguem a l'abast), apreciació de CMRC i RC. Valoració i anàlisi de la trajectòria d'ingressos i sortides, anàlisi del nombre d'ingressos, les causes que s'han acomplert i anàlisi dels períodes de llibertat entre ingressos.

- Causes pendents, causes en suspensió d'execució, causes a mesures penals alternatives o mesures de seguretat susceptibles de ser reconvertides a executòries a presó.
- En el cas d'interns no nacionals, abordar les implicacions o condicionants, ja sigui per ciutadania europea, o de fora de la Unió Europea, així com les ordres d'expulsió vigents o situacions administratives i condicionants sobre aquest punt.

2.3 Àrea penitenciària. Dades i trajectòria

- Nombre d'ingressos a presó i la seva temporalitat.
- Situacions administratives (preventives, ingressos voluntaris, trencaments de condemna, situacions de penat mixt).
- Classificacions i les seves evolucions.
- Desenvolupament del PIT i SAM
- Trajectòria de la conducta.
- Cadenes permissives, altres acostaments a la realitat externa i valoracions.
- Desenvolupament dels programes específics en relació amb el seu PIT.

3. Anàlisi de la carrera delictiva i anàlisi criminològica

Tot i que aquest punt s'abordarà a l'apartat específic, l'anàlisi se centraria en els fets delictius pels quals compleix condemna, dates de comissió, forma de comissió, etiologia, trajectòria delictiva i l'anàlisi dels elements subjectius i de context que han intervingut en la comissió del delict. També és habitual fer al·lusió al règim de vida en llibertat i la presumpció de xifres negatives delictives o factors criminològics associats al règim de vida observat.

Aquesta enumeració de variables mostra, de manera àmplia, la forquilla de variables sobre les quals es podria moure un informe tècnic. Per tant, el més rellevant, és focalitzar-ho en unes o altres segons el cas i dels diferents moments al llarg de l'execució d'una condemna en què s'hagi de formular l'informe, així com a qui va adreçat.

La llista d'informes són els següents:

- Classificació inicial, i revisions posteriors.
- Sortides programades.
- Primer permís ordinari tant de resolució administrativa com judicial.
- Permisos habituals, propostes de suspensió i el seu aixecament.
- Regressions i progressions de grau.
- Règims especials:
 - o Art. 100.2 RP
 - o Art. 117 RP
 - o Art. 86.4 RP
 - o Art 182 RP

- Pronòstic d'integració social a l'expedient de llibertat condicional
- Art 78 CP i pas a règim ordinari de compliment

Des del punt de vista d'apartats, amb regularitat, aquestes són les àrees que componen l'informe:

- Dades personals
- Dades penals
- Dades processals
- Valoració criminològica
- Dades penitenciàries i connexió de coherència entre el PIT i la trajectòria penitenciària
- Àrea de reparació
- Conclusions / motivació de la proposta

A partir d'aquest plantejament s'han valorat els informes més rellevants, els quals passarem a descriure.

En aquest sentit, el que farem en aquesta memòria, es traslladar la síntesi del que ha significat el debat a les jornades presencials o el debat en línia sobre cada àrea treballada, i que no sempre ha estat centrada en un esquema de l'informe, sinó d'objectivar les qüestions que s'han observat.

Nota. Aquest document és una reproducció parcial del document que s'ha posat a disposició del col·lectiu de Juristes Criminòlegs a l'espai virtual que disposa aquest col·lectiu a la plataforma virtual <http://ecatalunya.gencat.net/portal/index.jsp>